

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 24 czerwca 2024 r.

Pozycja 165

POSTANOWIENIE

z dnia 15 lutego 2024 r.

Sygn. akt Ts 165/20

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Michał Warciński,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej A.K. i M.Z. w sprawie zgodności art. 598¹⁵ § 1 oraz art. 598¹⁶ § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43 poz. 296, ze zm.) w zakresie, w jakim:

- 1) „zaskarżane normy prawne nie uzależniają wprost możliwości zagrożenia i nakazania zapłaty jedynie za zawinione niewykonanie obowiązków; wyłącznie tych obowiązków które bezpośrednio (literalnie) wynikają z orzeczenia albo z ugody zawartej przed sądem lub przed mediatorem w przedmiocie kontaktów z dzieckiem (a nie li tylko są wywodzone przez sąd); wyłącznie obowiązków zgodnych z dobrem dziecka na moment powinności ich wykonania”;
- 2) „zaskarżane normy chronią interes prywatny nad – poprawnie rozumianym – interesem publicznym, nierzetelnie i nieproporcjonalnie obciążając przy tym: obowiązkami spowodowania dochodzenia do kontaktów oraz poprawnego przebiegu tych kontaktów a także «minimalizowania negatywnych stanów emocjonalnych zaistniałych w związku z przebiegiem kontaktów» wyłącznie osobę obowiązaną (pod której pieczę dziecko pozostaje)”;
- 3) „nakazanie zapłaty następuje bezpośrednio do rąk drugiego rodzica, a regulacja ta pozostaje jedyną – prawem przewidzianą – formą wykonywania kontaktów (nie przewiduje alternatywnych sposobów wykonywania kontaktów z dziećmi, dla zrealizowania – nadrzędnego – opiekuńczego celu postępowania, szczególnie w sytuacji gdy przesunięcia majątkowe pomiędzy rodzicami mogą godzić w dobro dziecka)”;

z art. 18, art. 30, art. 31 ust. 1-3, art. 32 ust. 1 i 2, art. 41 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 47, art. 48 ust. 1, art. 52 ust. 1 oraz art. 72 ust. 1 i 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

- 1) nadać dalszy bieg skardze konstytucyjnej w zakresie żądania A.K.;
- 2) odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej w zakresie żądania M.Z.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 8 listopada 2020 r. (data nadania) A.K. (dalej: skarżąca) i M.Z. (dalej: małoletni skarżący; dalej łącznie: skarżący) wystąpili z żądaniem przytoczonym w komparycji niniejszego postanowienia na tle następującego stanu faktycznego.

Postanowieniem z 4 kwietnia 2019 r. (sygn. akt IV [...]) Sąd Rejonowy w B. (dalej: Sąd Rejonowy) zagroził skarżącej nakazaniem zapłaty na rzecz ojca małoletniego skarżącego kwoty 400 zł za każde naruszenie obowiązków wynikających z wyroku Sądu Okręgowego w B. (dalej: Sąd Okręgowy) z 13 lutego 2018 r. (sygn. akt [...]) w przedmiocie kontaktów ojca z małoletnim skarżącym. Zażalenie skarżącej na to orzeczenie zostało oddalone przez Sąd Okręgowy postanowieniem z 27 września 2019 r. (sygn. akt [...]).

Postanowieniem z 25 marca 2020 r. (sygn. akt [...]) Sąd Rejonowy nakazał skarżącą zapłatę na rzecz ojca małoletniego skarżącego kwoty 3 200 zł za niewykonywanie prawa do kontaktu z małoletnim w dniach: 2 listopada 2019 r., 16 listopada 2019 r., 7 grudnia 2019 r., 11 grudnia 2019 r., 21 grudnia 2019 r., 26 grudnia 2019 r., 8 stycznia 2020 r. oraz 18-25 stycznia 2020 r.

Po rozpoznaniu zażalenia skarżącej Sąd Okręgowy oddalił je postanowieniem z 8 lipca 2020 r. (sygn. akt [...]).

Zarządzeniem Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z 29 grudnia 2020 r. skarżący zostali wezwani do usunięcia braków formalnych skargi konstytucyjnej przez doręczenie odpisów lub poświadczonych za zgodność z oryginałem postanowień: a) Sądu Rejonowego w B. z 4 kwietnia 2019 r. (sygn. akt [...]), b) Sądu Okręgowego w B. z 27 września 2019 r. (sygn. akt [...]), c) Sądu Rejonowego w B. z 25 marca 2020 r. (sygn. akt [...]), d) Sądu Okręgowego w B. z 8 lipca 2020 r. (sygn. akt [...]), e) Sądu Rejonowego w B. z 20 lipca 2020 r. (sygn. akt [...]).

Składając do akt pismo z 11 stycznia 2021 r. skarżący wykonali powyższe wezwanie.

Zarządzeniem sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 23 listopada 2021 r. skarżący zostali wezwani do usunięcia braków formalnych skargi konstytucyjnej przez: 1) wskazanie, wraz z uzasadnieniem, w jaki sposób zaskarżone przepisy, na podstawie których orzekł Sąd Okręgowy w B. postanowieniem z 8 lipca 2020 r. (sygn. akt [...]), naruszają – powołane w skardze – konstytucyjne wolności lub prawa: a) skarżącego małoletniego, b) skarżącej; 2) wyjaśnienie, czy wskazane przez skarżących w *petitum* skargi przepisy Konstytucji powołane zostały jako wzorce samodzielne, czy też związkowo; 3) doręczenie odpisów lub poświadczonych za zgodność z oryginałem kopii postanowień z uzasadnieniami (oraz 4 kopie każdego): a) Sądu Rejonowego w B. z: 4 kwietnia 2019 r. (sygn. akt [...]), 25 marca 2020 r. (sygn. akt [...]), 20 lipca 2020 r. (sygn. akt [...]), b) Sądu Okręgowego w B. z: 27 września 2019 r. (sygn. akt [...]), 8 lipca 2020 r. (sygn. akt [...]); 4) dołączenie pełnomocnictwa szczególnego do wniesienia, sporządzenia skargi konstytucyjnej oraz reprezentowania skarżących w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym.

W piśmie z 8 grudnia 2021 r. skarżący ustosunkowali się do powyższego wezwania.

Zdaniem skarżących postępowanie dotyczące wykonywania kontaktów z dzieckiem w sposób ustalony w orzeczeniu sądu opiekuńczego (dalej: postępowanie wykonawcze) daje prymat interesom uprawnionego do kontaktu rodzica małoletniego dziecka, nie uwzględniając podmiotowości dziecka. Brak jest w tym postępowaniu możliwości badania i wysłuchania małoletniego co do istniejącej obiektywnie gotowości do realizacji kontaktów w egzekwowanej formie. Nie istnieje ponadto precyzyjne uregulowanie określające, za jakie naruszenia sąd może ukarać stronę w postępowaniu wykonawczym oraz na jakiej zasadzie obowiązany ponosi odpowiedzialność prawną. Jedyłą braną pod uwagę przez sąd orzekający okolicznością,

od której uzależnia się nakazanie zapłaty osobie niewypełniającej obowiązków wynikających z orzeczenia sądu opiekuńczego w przedmiocie kontaktów, jest fakt, czy doszło do kontaktu z dzieckiem. W tej sytuacji – w ocenie skarżących – kwestionowane przepisy naruszają prawo do równej ochrony wszystkich obywateli (szczególnie w kontekście podmiotowości dziecka oraz zasady dobra dziecka), wolność osobistą matki i dziecka oraz ich godność, a także prawo do „rzetelnego sądu i osądu sprawy”.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Skarga konstytucyjna jest sformalizowanym środkiem ochrony konstytucyjnych wolności i praw. Jej merytoryczne rozpoznanie jest uzależnione od spełnienia przesłanek wynikających z art. 79 ust. 1 Konstytucji, a doprecyzowanych w ustawie z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK). Weryfikacja ich spełnienia następuje na etapie wstępnego rozpoznania na posiedzeniu niejawnym (art. 61 ust. 1 u.o.t.p.TK).

W świetle art. 79 ust. 1 Konstytucji przedmiotem skargi konstytucyjnej może być tylko zarzut niekonstytucyjności przepisów ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie których ostatecznie rozstrzygnięto o prawach lub wolnościach konstytucyjnych przysługujących skarżącemu. Innymi słowy ostateczne orzeczenie sądu lub organu administracji publicznej, wydane na podstawie zaskarżonych w skardze przepisów, musi dotyczyć konstytucyjnych wolności i praw skarżącego.

2. Rozpatrywana skarga konstytucyjna została złożona przez matkę oraz jej małoletniego syna.

2.1. Powołane w skardze jako ostateczne w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji orzeczenie sądu skierowane jest do skarżącej i nakazuje jej zapłatę na rzecz ojca małoletniego skarżącego oznaczonej kwoty pieniężnej. Mając to na uwadze należy stwierdzić, że małoletni skarżący nie spełnił wymagania przedstawienia ostatecznego orzeczenia w sprawie, które rozstrzygałoby o jego konstytucyjnych wolnościach lub prawach. Nie jest zatem możliwe rozpoznanie jego skargi w postępowaniu merytorycznym.

2.2. Przesłanki przekazania do rozpoznania merytorycznego spełnia natomiast skarga konstytucyjna skarżącej.

Skarga została sporządzona w imieniu skarżącej przez adwokata (art. 44 ust. 1 u.o.t.p.TK) i wniesiona w przepisany terminie (art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK). Skarżąca wyczerpała drogę prawną (art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK), gdyż postanowienie Sądu Okręgowego w B. z 8 lipca 2020 r. (sygn. akt [...]) jest prawomocne i nie przysługują od niego zwykle środki zaskarżenia. Określiła przedmiot kontroli (art. 53 ust. 1 pkt. 1 u.o.t.p.TK) i wskazała, które konstytucyjne prawa i wolności oraz w jaki sposób – jej zdaniem – zostały naruszone (art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK), a także przedstawiła w tym zakresie stosowne uzasadnienie (art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK).

W ocenie Trybunału skarga konstytucyjna skarżącej nie jest obarczona nieusuwalnymi brakami formalnymi, o których mowa w art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p.TK, zaś sformułowane w niej zarzuty nie są oczywiście bezzasadne w rozumieniu art. 61 ust. 4 pkt 3 u.o.t.p.TK.

W tym stanie rzeczy Trybunał postanowił jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p.TK małoletniemu skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na punkt 2 powyższego postanowienia w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.